

Rozhodování soudů u infekcí spojených se zdravotní péčí

Mgr. Radek Halouzka, MBA
vedoucí Právního oddělení

Právní úprava

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

Infekcí spojenou se zdravotní péčí se rozumí nemoc nebo patologický stav vzniklý v souvislosti s přítomností původce infekce nebo jeho produktů ve spojitosti s pobytem nebo výkonem prováděnými osobou poskytující péči ve zdravotnickém zařízení, ..., v příslušné inkubační době.

Stanoví povinnosti poskytovateli

- činit **hygienická a protiepidemická opatření** k předcházení vzniku a šíření infekce spojené se zdravotní péčí
- stanovit hygienická a protiepidemická opatření v **provozním řádu**, který schvaluje rozhodnutím příslušný orgán ochrany veřejného zdraví

Právní úprava

- při výskytu infekce spojené se zdravotní péčí nebo při podezření na její výskyt povinen neprodleně zjistit její příčiny a zdroje, způsob přenosu původce a provést odpovídající protiepidemická opatření k zamezení jejího dalšího šíření
- neprodleně hlásit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví případy infekce spojené se zdravotní péčí, **jde-li o hromadný výskyt, těžké poškození zdraví nebo úmrtí pacienta**; způsob a obsah hlášení stanoví prováděcí právní předpis

Vyhláška č. 306/2012 Sb. o podmínkách předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a o hygienických požadavcích na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče

Právní úprava

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování

Poskytovatel lůžkové péče je povinen v rámci prevence a kontroly infekcí zpracovat **program pro prevenci a kontrolu infekcí spojených se zdravotní péčí** a zajistit jeho činnost. Zaměření tohoto programu musí odpovídat charakteru poskytované zdravotní péče a musí vycházet z průběhu hodnocení rizika vzniku infekcí spojených se zdravotní péčí v konkrétních podmínkách daného poskytovatele.

Odpovědnost - občanskoprávní

Porušení zákona

- Předpoklady
  - **porušení povinnosti stanovené právním předpisem**
    - poskytovatel nečinil hygienická a protiepidemická opatření k předcházení vzniku a šíření infekce spojené se zdravotní péčí,
    - poskytoval nezpracoval provozní řád, nepředal jej ke schválení,...
  - **vznik škody**,
    - újma na jmění (materiální škoda)
    - nemajetková újma (bolestné, náhrada za ztížení společenského uplatnění)
  - **příčinná souvislost** (škoda jako následek protiprávního jednání),
  - **zavinění** (úmysl, nedbalost)

Odpovědnost - občanskoprávní

Škoda z provozní činnosti

- Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výtěžné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí. Povinnosti se zproští, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.
- Předpoklady
  - událost vyvolaná provozem nemocnice, tj. mající původ v povaze samotného provozu nemocnice,
  - vznik újmy,
  - příčinná souvislost mezi nimi.
- Nevztahuje se na případy, kdy k újmě následkem lékařského zákroku provedeného ve zdravotnickém zařízení.

Odpovědnost - občanskoprávní

Škoda způsobená věcí

- Kdo je povinen někomu něco plnit a použije při tom vadnou věc, nahradí škodu způsobenou vadou věci.
- Předpoklady
  - vada použité věci
  - újma
  - příčinná souvislost

Další druhy odpovědnosti

Správní odpovědnost

- Odpovědnost za přešupek (porušení zákona o ochraně veřejného zdraví, porušení zákona o zdravotních službách), sankcí je pokuta

Trestněprávní odpovědnost

- **Trestní odpovědnost fyzických osob**
  - Trestný čin „Šíření nakažlivé lidské nemoci“
- **Trestní odpovědnost právnických osob**
  - PO lze přičítat spáchání TČ, jestliže byl spáchán proto, že orgány PO nebo statutární orgán nebo osoby ve vedoucím postavení, ... neprovedly taková opatření, která měly provést podle právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného TČ.

Kazuistika 1) Fatální průběh neonatální infekce citrobakterem koseri

Skutkový stav

- Zdravá druhorodička v probíhajícím 35. týdnu porodila spontánně dvojčata
- 11 dní po narození byly obě děti přeloženy na JIP – dvojče A pro akutní meningoencefalitidu a dvojče B pro křeče a suspektní nitrolebeční krvácení. V mozkomíšním moku, který byl odebrán u obou dětí byl v obou případech prokázán *Citrobacter koseri*. Byla nasazena antibiotika.
- Ve standardně prováděné kultivaci z pochvy u rodičky při přijetí na porodní sál byl nalezen *Staphylococcus pyogenes*.
- Při kontrolách ze strany hygieny byly opakovaně zjištěny mikroorganismy jako *Pseudomonas species*, *Staphylococcus aureus* a *Streptococcus faecalis*. V témže roce se na oddělení vyskytly dva případy novorozenecké sepsy.
- Onemocnění obou dětí progredovalo v obou případech v meningoencefalitidu, došlo k těžké devastaci mozkového parenchymu a k vývoji hydrocefalu (poškození mozku). U jednoho dvojčete došlo k poškození mozkového kmene a na následky umírá. Druhé dvojče trpí těžkým neurosenzorickým postižením.
- Rodiče podali žalobu na nemocnici (v případě zdravotně poškozeného syna vyplatit náhradu bolestného a ZSU, v případě zemřelého syna uhradit přiměřené náklady spojené s pohřbem).
- Žalovaná nemocnice žalobu odmítla s tím, že původce infekce v jejich zařízení nikdy nebyl prokázán.

Průběh řízení, právní posouzení

- Jádrem sporu se stal způsob přenosu infekce.
- Znalci se přiklánějí k přenosu infekce nozokomiální cestou (prokázaná opakovaná přítomnost nozokomiálních patogenů v nemocnici svědčí o nedostatečné kvalitě prováděných hygienických a protiepidemiologických opatření).
- **Soud podřadil daný skutkový stav pod odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností.** Odůvodnil, že nemocnice je v souladu s předpisy povinna činit hygienická a protiepidemická opatření k předcházení vzniku nemocničních nákaz a této povinnosti v plném rozsahu nedostála.
- Bylo prokázáno, že v důsledku okolností majících původ v povaze samotného provozu nemocnice vznikla škoda spočívající ve vážné zdravotní újmě mající za následek trvalé nezvratné poškození zdraví s trvalým upoutáním na lůžko bez možnosti komunikace s okolím, samostatné existence a těžké psychické retardace. V druhém případě měla zdravotní újma za následek smrt.
- Okresní soud přiznal odškodnění bolestného a ZSU a rozhodl, že žalovaná strana je do budoucnosti povinna hradit náklady na ústavní péči a uhradit veškeré náklady soudního řízení.
- Odvolací krajský soud rozsudek okresního soudu potvrdil.
- Závěrem odvolací soud poukázal na skutečnost, že škoda způsobená na zdraví novorozenců nemá příčinu v samostatném lékařském zákroku, či ve způsobu jeho provedení, nelze ji proto kvalifikovat jako škodu způsobenou podle § 420 občanského zákoníku, tedy jako subjektivní odpovědnost konkrétního pracovníka zdravotnického personálu.

Kazuistika 2) Hnisavá nitrolební infekce (*Pseudomonas aeruginosa*)

Skutkový stav

- Rodička porodila dvojčata. U jednoho z nich se pátého dne života objevily zánětlivé ukazatele a o den později byl při lumbální punkci shledán pozitivní nález hnisavé nitrolební infekce. Diagnóza byla stanovena jako infekce nozokomiální nákazou (matka nemohla být tzv. endogenním zdrojem nákazy (při porodu) a byla v řízení též vyloučena jako exogenní zdroj nákazy, neboť od porodu až do dne rozvoje nákazy nebyla s poškozenou dcerou v kontaktu).
- Návazně na to došlo k závažnému organickému poškození mozku celkově v pásmu těžké vývojové retardace (v oblasti hrubé motoriky retardace hluboké). Druhé miminko (dvojče), exponované stejnému prostředí, infekci nedostalo.
- Rodiče podávají žalobu, požadují zaplacení částky 7 548 000 Kč s příslušenstvím

Průběh řízení, právní posouzení

- Rodiče v rámci řízení poukazují na jednání, které se uskutečnilo mezi nimi a vedoucími zaměstnanci nemocnice, při kterém tito připustili, že nemocniční personál nejedná vždy podle svých povinností vztahujících se k ošetřování dítěte v inkubátoru (třeba když sestra je unavená, zapomene si vydezinfikovat ruce). Dovozejí tak, že poškozenou nakazila některá ze zdravotních sester.
- Výše uvedené však nemocnice v dalším průběhu sporu o náhradu škody na zdraví popřela (nahrávka pořízená ze strany rodičů nebyla srozumitelná). Tvrdí, že se nepodařilo prokázat příčinnou souvislost mezi rozvojem infekce u dítěte a pochybením personálu či selháním hygienicko-protiepidemického řádu oddělení.
- Znalecký ústav mj. uvedl, že brána vstupu infekčního agens a tím i mechanismus vzniku infekce nejsou z dokumentace zjistitelné, že manipulace s dítětem a dodržování hygienicko-epidemiologického režimu nemohou být součástí přiložené dokumentace a že nelze vyloučit jak infekci získanou za porodu (předčasný odtok plodové vody), tak i nákazu vzniklou kterýmkoli mechanismem přenosu v poporodním období. K přenosu bakterie může dojít i při dodržení všech protiepidemických norem.

Průběh řízení, právní posouzení

- Okresní soud žalobu zamítl, nebyly naplněny předpoklady vzniku odpovědnosti za porušení zákona (obecné odpovědnosti) anebo za škodu způsobenou věcí. Naopak bylo prokázáno, že nemocnice má nastaveny standardy na velmi dobré úrovni, pokud by docházelo k porušování hygienicko-epidemiologického řádu nemocnice, tak by takové porušování bylo zřejmé z incidence nozokomiálních nákaz.
- Odvolací soud rozsudek potvrdil (konstatoval nedostatek prokázání protiprávního jednání nemocnice, jež by bylo v příčinné souvislosti se vznikem škody). Nejvyšší soud odmítl dovolání. Byla podána ústavní stížnost, na základě které byla zrušena předchozí rozhodnutí z důvodu procesních vad.
- V následném řízení však NS opětovně potvrzuje, že na základě konkrétních skutkových zjištění vycházejících z hodnocení provedeného dokazování soudy dospěly k závěru, že **nebylo prokázáno protiprávní jednání žalované, jež by bylo v příčinné souvislosti se škodou způsobenou na zdraví žalobkyně**. Znalci vysvětlili, že existují jiné možnosti přenosu, ale též, že i po řádné desinfekci se na ruku zdravotnického pracovníka nadále nachází, byť v menší míře, mikroorganismy, které mohou být takto přeneseny.

Kazuistika 3) Nakažení hepatitidou typu C v době hospitalizace

Skutkový stav

- Žalobce se na žalované domáhal zaplacení 1.077.432 Kč jako náhrady škody na zdraví, která mu vznikla v důsledku onemocnění hepatitidou typu C, jíž se nakazil v době hospitalizace ve zdravotnickém zařízení žalované.
- Žalobce dovozoval, že se hepatitidou nakazil v důsledku použití krevní konzervy při lékařském zákroku.

Průběh řízení, právní posouzení

- Ze znaleckých posudků vyplynulo, že k nákaze nemohlo dojít mimo nemocnici, v níž byl pacient hospitalizován, absolvoval tzv. invazní zákroky, s nimiž je spojeno riziko onemocnění hepatitidou typu C.
- Soud dovodil, že příčinná souvislost mezi pobytem v nemocnici a onemocněním žalobce je dána.
- Okresní soud dospěl k závěru, že nelze vyloučit, že se žalobce nakazil u žalované, která proto nese odpovědnost za škodu na zdraví podle § 421a obč. zák. (škoda způsobená věcí)

Průběh řízení, právní posouzení

- Odvolací Krajský soud žalobu zamítl. Uzavřel, že odpovědnost žalované podle § 421a obč. zák. lze dovodit jen v případě, kdy jsou kumulativně splněny všechny zákonné podmínky, zejména existence příčinné souvislosti musí být postavena najisto. Nestačí důkaz, že při léčbě u žalované byly použity krevní konzervy, s nimiž je spojeno vysoké riziko přenosu hepatitidy, musí být podán důkaz, že konzerva, nástroj nebo přístroj byly infikovány virem hepatitidy C, a pak lze dovodit příčinnou souvislost mezi užitím infikované věci a onemocněním. V dané věci nebyl podán důkaz, že krevní konzervy použité při léčbě žalovaného byly infikovány, naopak žalovaná předkládala důkaz o tom, že jí použité konzervy infikovány nebyly.
- Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním. Namítá, že odvolací soud nesprávně posoudil věc jen z hlediska § 421a obč. zák., přičemž daná věc měla být posouzena podle § 420a (škoda způsobená provozní činností), která zakládá objektivní odpovědnost kohokoliv, bez ohledu na zavinění.

Průběh řízení, právní posouzení

- Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není důvodné.
- Odpovědnost za škodu způsobenou infekčním onemocněním je v soudní praxi standardně posuzována dle § 421a obč. zák., je-li zjištěno, že škoda byla způsobena okolnostmi majícímu původ v povaze použitého přístroje nebo jiné věci, anebo podle obecného ustanovení § 420 obč. zák., je-li zjištěno, že škoda byla způsobena zaviněným porušením povinností pracovníky nemocnice.
- Lékařský zákrok je svou povahou natolik specifickou činností, že jej nelze podřadit pod odpovědnost z provozní činnosti.
- Jestliže soudy obou stupňů na základě zhodnocení provedených důkazů dospěly ke skutkovému závěru, že nelze mít za spolehlivě zjištěné, že onemocnění žalobce bylo vyvoláno věcí (krevní konzervou) použitou při léčbě žalobce v žalované nemocnici, nelze nic vytknout právnímu závěru, že předpoklady odpovědnosti žalovaného za škodu dány nejsou.

Závěr

Sama skutečnost, že pacient se v průběhu své hospitalizace nakazí infekcí spojenou se zdravotní péčí, ještě neznamená, že by poskytovatel zdravotních služeb automaticky odpovídal za újmu na pacientově zdraví.

Vznik nákazy v nemocnici automaticky neznamená, že byla porušena nějaká právní povinnost, neboť bakterie žijí všude okolo nás a sterility nelze v běžném životě dosáhnout.

Pro pacienta prokazujícího jednotlivé předpoklady vzniku odpovědnosti je složité unést důkazní břemeno, neboť soud při dokazování vychází zejména ze znaleckých posudků, které se opírají o zdravotnickou dokumentaci, která však není vedena v takové podrobnosti, aby bylo zřejmé, jaká hygienická opatření byla či nebyla ze strany nemocnice dodržena.

Děkuji za pozornost!

Mgr. Radek Halouzka, MBA
vedoucí Právního oddělení